

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**DN. DVRANDI|| à Sancto Portiano, in Senten=||tias
Theologicas Petri Lombardi|| Commentariorum libri||
quatuor.||**

Durandus <de Sancto Porciano>

Antverpiæ, 1567

Quæstio tertia. Vtrum Deus possit facere vniuersum melius q[uam] fecerit.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72607](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72607)

una earū esset infinite perfectionis, quod est impossibile, quia secundū talem ideā posset producere aliquā speciē infinite perfectionis (etiā aliis non productis) nō enim est necessariū q̄ Deus prius producat speciē minus perfectā, quā magis perfectā, prout enim produxisset angelū ante mundū corporeū, esse autē in rebus creatis aliquā speciem infinite perfectionis est impossibile, quare &c.

14. Secundo probatur eadem minor sic, in per se ordinatis in quibus est dare perfectissimū & imperfectissimū tanquam terminos omnia claudentes impossibile est esse processum in infinitū, sed in idēis diuinis quæ sunt actū in Deo est per se ordo rationis (vt dictū est) est etiā in eis dare perfectissimā, & imperfectissimā tanquā terminos omnes alias claudentes, ergo impossibile est q̄ sint infinitæ, maior patet, quia contra rationē infiniti est claudi terminis. Minor probatur, quia ideæ sicut & species rerum differunt secundū gradum maioris & minoris perfectionis, ita q̄ nunquam duæ possunt esse in eodē gradu perfectionis, ergo inter ideas quæ sunt actū in Deo est aliqua imperfectissima respectu omnium aliarum, & aliqua perfectissima respectu omnium, semper enim in datis est aliqua quæ continet omnium perfectiones, & hæc est perfectissima, & alia quæ deficit ab omnium aliarum perfectionibus, & hæc est imperfectissima, & inter has omnes aliæ continentur tanquam mediæ inter terminos, quare &c.

15. Sed diceret aliquis q̄ licet inter duos terminos finitæ distantie nō possunt esse media infinita, tamē bene possunt esse inter terminos infinite distantie, ideā autē imperfectissima distat in infinitum ab ideā perfectissima, cum illa ponatur infinita, & finitū distat ab infinito infinite, quare inter illas duas ideas possunt esse mediæ infinitæ.

Et supra
probationem
d. 43. q. 2.

16. Et dicendum quod hoc nō valet. Primo modo, quia si poneretur ideā infinita possibile esset dare in rebus speciem infinitam. Sed illa dari non potest multo minus in substantiā quā in quantitate continua, vel discreta, quare &c. Secundo, quia dato quod illa esset infinita, tamē inter alias aliqua esset immediata secundum actum, quia inter omnes est ordo, tunc quererem de illa si est finita, an infinita, si finita inter ipsam & imperfectissimam est finita distantia, & sic inter ipsas non poterunt esse infinita media, nec per consequens prius erant infinita inter perfectissimam & imperfectissimam, quia quicquid cōtinetur actū intra primam distantiam continetur intra secundā, excepta vna quæ ponitur terminus cuius additio non potest facere de finito infinitum.

17. Si verō dicatur esse infinita: Contra. sicut in infinito secundum quantitatem non potest esse maius quātum, & in infinito secundum multitudinem non potest esse maior multitudo, sic in infinito in genere substantiæ nō potest esse aliquid maius vel perfectius intra genus substantiæ, sed suprema species est perfectior quā illa quæ ponitur ei immediata, ergo illa non potest esse infinita, quod autem dictum est de speciebus rerum si essent, intelligēdum est de ideis specierum quæ sunt in Deo, non sunt ergo ideæ specierum actū infinite, & simul.

18. Item nec possunt esse infinite successiue & in potentia, quia ideæ quæ actū sunt in Deo non solum sunt specierum quæ nunc sunt, sed omnium quæ esse possunt, vt enim patuit supra dist. 39. Deus scit ex necessitate naturæ habitudines rerum inter se & ad Deum secundū omnem compositionem & diuisionem possibilem, & ideo scit ab æterno necessario necessitate absoluta, & non solum ex suppositione quæ & quot species possunt imitari essentia suam sub ratione ideæ, propter quod necessario habet omnes ideas quas aliquo modo potest habere: probata est ergo perfectē minor, sequitur ergo conclusio.

19. Item sicut Deus probatur esse prima causa ex ordine causarum per se, ita probatur esse primum & summē perfectum ex ordine perfectionum specificarum: sed prima probatio nulla esset, si in causis efficiētibus esset processus in infinitum: ergo nec secunda si sit in perfectionibus specificis possibilis processus in infinitū, & ita videtur quod non possunt esse species rerum infinite, etiam successiue.

20. A D R A T I O N E S in oppositum respondendū est: Et ad primū argumentū quod probat processum in infinitum esse possibilem in gradibus specierū, quia species sunt sicut numeri, Dicēdum q̄ similitudo non est ad pro-

positum, quia processus in infinitū in numeris nō est per accessum ad unitatē cum sit dare numerū propinquissimū unitati (scilicet dualitatē,) sed est per recessum à dualitate, econtrario processus qui ponitur in infinitū in speciebus rerum non est per recessum eorū à Deo, cum sit dare infimam speciē maximē distantē à Deo, sed ponitur per accessum ad Deum. Propter quod in nullo est propositū. Dictum ergo Dionysii non est intelligēdū quantum ad infinitatem, sed quantum ad compositionē, quia sicut numeri quāto plus distant ab unitate, tanto incidunt in maiorem compositionē. Si verō ex alio sumeretur argumentum (scilicet q̄ quia species numerorū & figurarum procedunt in infinitum, sic potest esse in speciebus substantiæ, & aliorum generum) nō valet, quia figuræ & numeri nō dicunt secundum se aliquam naturā, sed modos rerū qui variari possunt in infinitum absq̄ variatione rerū secundum speciem, vt numeri variantur per solam plurificationem indiuiduorum sub specie & figuræ per variā positionem partium. Figura enim non est aliud quā talis vel talis positio partium in toto, nec dicit aliquā rem secundum se, nisi modum rei qui est ordo partium qui variari potest in infinitum nulla natura specifica variata. & ideo processus figurarum in infinitum non arguit processum naturarum specificarum in infinitum.

21. Et per hoc patet ad secundum.

QVÆSTIO TERTIA.

Vtrum Deus possit facere vniuersum melius quā fecerit.

Tho. ibidem ad tertium.

Tertio queritur vtrum deus possit facere vniuersum melius quā fecerit. Et videtur quod non, quia omni bono nihil potest esse melius (quia qui omne dicit nihil excipit) sed vniuersum includit omne bonum, ergo vniuerso nihil potest esse melius, quia nec aliud.

2. Item bonitas eorum quæ sunt ad finem pensatur ex fine, sed vniuersum ordinatur ad finem quo non potest esse melior, scilicet ad Deum, ergo similiter vniuerso nihil potest esse melius.

3. IN CONTRARIUM arguitur, quia bonitas totius dependet ex bonitate partium, sed partes vniuersi possunt esse meliores quā sint, & extensiuē quia plures, & intensiuē quantum ad bonitates accidentales, ergo &c.

4. R E S P O N S I O. Vniuersum potest accipi triplex. Vno modo prout includit omne ens increatum, & creatum, quod est actū, & quod in potentia, & sic non loquimur nunc de vniuerso, quia cōstat quod tali vniuerso nihil potest esse melius, quia includit omne bonū quod est, & quod esse potest, & de hoc procedit primum argumentum. Alio modo accipitur vniuersum, prout includit omne ens, actū increatum, & creatum.

5. Et sic dicunt aliqui q̄ vniuerso sic accepto nihil potest esse melius, quia in eo includitur Deus, qui cum mille mundis, vel cum mundo meliorato nō est aliquid melius se solo, quod probatur primō, quia maior est comparatio puncti ad lineam quā bonitatis cuiusq̄ creaturæ entis & possibilis ad bonitatem diuinam, sed linea & punctus simul non sunt aliquid maius quā sola linea, ergo bonitas diuina cum in omni bonitate creabili, & creata non est aliquid melius se ipsa sola. Secundo quia hoc videtur dicere scriptura Exo. 33. ostēdam tibi omne bonum, quod non esset si alia connumerata cum ipso constituerent aliquid totum melius, quare &c.

6. Istud autem videtur mirabile, licet enim bonitas diuina non melioretur, nec deterioretur bonitate creaturarum addita, vel subtracta, tamen omnino videtur quod duo bona, vel plura bona sint aliquid melius saltē extensiuē, quā vnum illorum, maximē quando in vno non includitur alterum formaliter sicut in homine includitur rationale, propter quod homo & rationale nō sunt plura entia, nec plura bona quā solus homo, sed bonū diuinum & bonum creatum sunt plura bona sicut plura entia, nec bonum creatum includitur in bono increato formaliter & in actū, sed solum causaliter & in potentia, ergo vt videtur bonum diuinum & bonum creatū sunt aliquid melius saltē extensiuē quā solum bonum diuinū, nec aliquis sanæ mentis potest concipere q̄ duo non sint plura vno.

7 Primum argumentū de linea & puncto nihil valet, quia aut punctus est sola priuatio vterioris continuationis in linea & ita nihil ponit super lineam, aut si punctus sit aliquid positū non tamen est quantus. Propter quod nihil quantitatis addit super lineam, & ideo non est mirum si linea cum puncto non est maior, quia linea & punctus non sunt plura quanta, sed res creata quoddam bonum est. Alioquin Deus creando mundum nihil boni fecisset, nec scriptura dixisset Gen. 1. Vidit Deus quod esset bonum, & ait faciamus, &c. Propter quod bonum creatum adiutum bono diuino sunt aliquid melius extrinsece, altero solo. Ad aliud dicendum quod Deus ostendendo se beatus ostendit alia in se, & ideo ostendit omne bonum creatum & increatum, & non se solum.

8 Tertio modo accipitur vniuersum prout solū includit omne ens creatum quod est actū, & creabile, quod est in potentia & sic quæstio potest dupliciter intelligi. Vno modo vtrum deus possit facere vniuersum omnino diuersum specie ab hoc mundo quod sit isto melius. Alio modo vtrum deus possit facere vniuersum quod nūc est, melius quā modo sit.

9 Primo modo intelligendo quæstionē dicendum est quod nō. Cuius ratio est quia quæcūq; incidunt in vnū ordinem per se, pertinent ad vnū vniuersum. Vniuersum enim dicit vnum per aggregationem omnīū habentium inter se, & per se ordinem, sed omnes species existētes, & possibiles habent inter se ordinem: quare &c. Minor probatur quia sicut species numerorum necessario habent inter se ordinem, sic & species rerum, vnde si esset possibile quod deus produceret nouas species super supremum angelum, vel aliquas corporeas præter eas quæ nūc sunt si illæ quæ nūc sunt non se habeant immediatē necessario in eundem ordinem cum illis quæ nūc sunt & perirent ad idē vniuersum. Ex quo patet quod licet deus posset facere plures mundos, solos numero differentes, non tamen specie, quia omnes species in vnum ordinem coincidunt.

10 Si verō quæstio intelligatur secundo modo, scilicet vtrum deus possit facere vniuersum quod nūc est melius, vel simile secundū speciem melius quā istud sit, quia eadem quæstio est. Sic dicendū est quod cum vniuersum sit vnum aggregatione, continens plures partes habētes ordinem inter se, & ad finem (quemadmodū exercitus, vt dicitur in fine. 12. Metaphy.) bonitas eius consistit in tribus, scilicet in bonitate partū, & ex bono ordine earū inter se, & ex bono ordine earū ad finem. Et de his tribus dicitur, & primō de bonitate partū, hæc enim potest meliorari extensiuē productione plurīū partū, vel intensiuē perfectione præexistentiū, extensiuē productione plurīū partū, quantum ad indiuidua secundū omnes, sed quia indiuidua non sunt principales partes vniuersi, ideo de hac melioratione non intendunt mouētes hanc quæstionem, sed quantū ad productionē nouarū partū specierum nō bene constat an possit meliorari, quia cum species rerum possibiles sint finitæ, vt patet ex præcedēte quæst. incertum est an omnes sint productæ an non, quia si omnes sint productæ, vt est satis probabile, quia nulla ratio est quare quedā essent productæ & aliæ non, tunc nō potest meliorari vniuersum per productionē nouarū partū. Si verō nō omnes sint productæ, tunc productione earum posset meliorari vniuersum, sed melioratum se haberet ad seipsum vt nūc est, sicut totum ad partem.

7. a. diuis
distin.

11 Si verō agatur de melioratione per intentionē bonitatis partū nūc existentium, sic meliorari nō potest quo ad bonitatem substantialem, vt patet ex præcedentibus: sed quo ad bonitatem accidentalem, constat quod partes meliorari possunt, & per consequens totum. Et hic quidam dicunt oportere omnes partes proportionaliter meliorari, quia alioquin (vt illi agunt) si quedam meliorarentur & quedam non: vel omnes sed non proportionaliter, non remaneret harmonia inter partes quantum requirit bonitas vniuersi.

12 Istud autē non intelligo nisi ista proportio habeat valde magnam latitudinem, quia constat quod tota natura humana in stata innocentie in quo instituta fuit, fuit melior accidentaliter, & quo ad corpus, & quo ad animam quā nūc sit, & tamen cæteræ partes vniuersi nō fuerunt

proportionaliter meliores quā nūc sint: cælum enim & planetæ, etiam stellæ non fuerunt melioris cōditionis quā nūc, nec omnia elementa saltem ignis & aqua, & ita fortē est de multis mixtis: ergo vel tunc non erat proportio inter partes vniuersi, vel nō est nūc, & ita vel minus non fuit bene institutum, vel nūc nō bene procedit, quia non proportionaliter nec harmonicē, quorū neutrum est verū. Non ergo requirit bonitas vniuersi quæ omnes species eius semper se habeant in eadem proportione quo ad bonitates accidentales. Alioquin si tota vna species quæ fortē reperitur tantū in vna parte & habitudine quam habent res inferiores inter se secundū impressionē corporum cælestiū, & hæc habitudo nunquam mutatur secundum naturā, quia licet variarentur impressiones cæli respectu diuersarū partū mundi propter motum solaris & planetarum in circulo obliquo, tamen hoc nunquam mutatur secundum naturam quæ inferiora reguntur & ordinantur secundum superiora, ea tamē quæ bene se habent secundum hunc modum per potentiam diuinā meliora esse possunt omnia simul, vel quedam solum, vel vnum tantum, & quicquid horū fieret melioraretur vniuersum quo ad bonitatem accidentalem partū, quia illa secundaria bonitas potest recipere intentionē, & alterius bonitatis accidentalis additionem, nec tamē propter hoc periret prima bonitas, & si periret recompenfaretur per aliquid melius, quia deus potest facere sine caulis secundis quicquid facit cum eis, & adhuc amplius, & sic patet qualiter vniuersum potest meliorari melioratione partū secundum deum.

13 Dicendum ergo quod deus potest meliorare vniuersum meliorando partes eius omnes, vel quedā solum, vel vnā tantum, nec propter hoc soluitur harmonia vniuersi, quæ principaliter cōsistit in gradu & proportione bonitatum essentialium quæ variari non possunt. Secundario autem consistit quantum ad esse naturæ, in cursu & habitudine quam habent res inferiores inter se secundū impressionē corporum cælestiū, & hæc habitudo nunquam mutatur secundum naturā, quia licet variarentur impressiones cæli respectu diuersarū partū mundi propter motum solaris & planetarum in circulo obliquo, tamen hoc nunquam mutatur secundum naturam quæ inferiora reguntur & ordinantur secundum superiora, ea tamē quæ bene se habent secundum hunc modum per potentiam diuinā meliora esse possunt omnia simul, vel quedam solum, vel vnum tantum, & quicquid horū fieret melioraretur vniuersum quo ad bonitatem accidentalem partū, quia illa secundaria bonitas potest recipere intentionē, & alterius bonitatis accidentalis additionem, nec tamē propter hoc periret prima bonitas, & si periret recompenfaretur per aliquid melius, quia deus potest facere sine caulis secundis quicquid facit cum eis, & adhuc amplius, & sic patet qualiter vniuersum potest meliorari melioratione partū secundum deum.

14 Vtrum autem possit meliorari quantum ad ordinem partū inter se, patet quod non, loquendo de ordine quem habent quantum ad gradus subitales & específicos qui non recipiunt intentionem, nec remissionem, nec additionem vel subtractionem intrinsecam, quicquid sit de additione extrinseca nouarū specierum, de qua dictū est prius loquendo autem de ordine quem habent in accidentibus secundum impressionē superiorum corporum (vt pote) quæ graua tendunt deorsum, & leuia sursum & ibidem conseruatur, sic videtur quod talis ordo, vel habitudo possit meliorari, possent enim graua efficiacius & perfectius conseruari deorsum, & leuia sursum, & similiter est in habitudinibus aliarum rerum.

15 Quantum autem ad ordinem rerum in finem, bonitas huius ordinis cōsistit in fine, & in efficacia assequēdi finem, quantum ad finem ipsum ordo ille meliorari non potest, quia vniuersum ad meliorem finem ordinari non potest quā ad deum, sed quantum ad efficaciam assequēdi finem illum (cū assecutus finis quo ad creaturas irracionales sit representatio diuinæ bonitatis, & quo ad rationales sit participatio diuinæ bonitatis per cognitionē & amorem) non video quare meliorari non possit, melioratis enim rebus in naturalibus perfectius representaretur diuina bonitas, & melioratis creaturis rationalibus in gratuitis, perfectius cognosceretur diuina maiestas, & amaretur diuina bonitas: ideo &c.

16 Tamen contra illud quod dictū est de melioratione ordinis partū inter se arguunt quidā sic, bonitas ordinis partū consistit in proportione earū: sed proportio non potest meliorari, vel deteriorari cum consistat in inuisibili, ita vt quocūq; addito vel remoto destruat proportio: ergo bonitas ordinis partū non potest meliorari. Et dicendum ad hoc quod si bonitas ordinis partū consisteret in proportione mathematica, vel eam requireret: argumentum bene cōcluderet quod talis proportio in quacūque materia reperitur, non variatur variatione materie: proportio enim dupla æquē bona est duorum canum ad vnum, sicut duorum hominum ad vnum